

Сирни Заговезни

Сирни Заговезни е празник, разпространен в цяла България. Наричан е с различни имена – Сирници, Сирни поклади, Сирница, Рия, Запоставане, Прошка, Неделя сиропустна и др. Празникът е подвижен и се отбелязва в неделята, 7 седмици преди Великден и една седмица след Месни Заговезни. През 2016 година е на 13 март.

Сирни Заговезни поставя началото на най-големия пост през годината (Великият пост), с него се свързват кукерските игри и не на последно място прошката. В българската народна традиция празникът обозначава границата между зимата и пролетта – възраждащата се природа.

Сутринта на Сирни Заговезни се запалват огньовете на най-високото място в селото или на мегдана. Вярва се, че докъдето стига светлината на огъня, дотам ще има плодородие. Запалва се слама и се прескача за здраве. Палят се и се въртят ойлалия (запалено каче с катран), оратници (дърво, разцепено, на което има слама, която се пали) и оруглици (намазан с катран кош), децата и младежите извършват ритуално очистване на нивите, да донесат голям берекет.

На този ден влюбените момци хвърлят в двора на любимата „чавги“ – запалени стрели от дрян, което представлява любовно обяснение. От този ден нататък любовните обяснения и сватбите са забранени до Великден. На празника се иска прошка. По традиция по-младите посещават домовете на по-възрастни роднини и близки, за да получат прошка. Целуват ръка на родителите си и изричат „Прощавай, мале, тате...“, а те отговарят „Просто да ти е! Господ да прощава“. В християнския смисъл – да простиш – е да повярваш

в прошката от кръста на Голгота, да изпълниш сърцето си с любов и мир, за да посрещнеш Възкръсналия Христос (Великден). Но дори и в чисто човешко разбиране, прошката е символ на благодарност и дълбок вътрешен мир.

Характерно за седмицата след Сирни Заговезни, наричана Тодорова неделя, са кукерските игри, които имат езически произход. Облечени в страшни маски и колан с чанове, те извършват редица обреди за берекет и прогонване на злите сили. Кукерството е езически обичай, един от малкото самобитни и запазени по нашите земи през вековете.

На трапезата на Сирни Заговезни задължително присъстват млечни храни – сирене, кисело мляко, както и яйца, риба, баница със сирене или праз, обредна пита (с форма на змия), печени ябълки, бяла халва. Това е последният ден, в който може да се заговява с млечни храни. След това започва Великият пост, който е седем седмици.

След празничната трапеза на Сирни Заговезни, вечерта се извършва ритуала „Хамкане“. На дълъг конец се връзва яйце или халва. Децата трябва да опитат да хванат с уста яйцето, без да го докосват с ръце. Вярва се, че само да го допреш със зъби – цяла година ще се радваш на добро здраве. След ритуала конецът се пали и възрастните гадаят по начина, по който гори, каква ще е годината. Ако има млади за

женене в къщата, а конецът припламне – скоро се чака сватба. Ако гори конецът бързо – много жито ще има през годината, ако конецът тлее – на лошо е. Черупките пък се хвърлят при кокошките, за да снасят повече.

Масленица, Poklade, Masopust, Fašnak, Poklady, Ostatki – това са имената на празника в Русия, Сърбия, Чехия, Словения, Словакия и Полша. По произход Сирни заговезни е славянски празник, затова и във всички други славянски страни на този ден изгонват зимата и започват да чакат пролетта, което става чрез общия за почти всички славяни ритуал, под различни форми, напр.: обичаят Marenka – голяма кукла, направена от слама, се изнася тържествено извън селото и се запалва или пък се хвърля по вода. Изглежда за тези дни от календара църквата не е успяла да наложи изцяло своите норми и от предхристиянската древност на европейските народи нахлуват демоните на една неподправена и разгулна езическа веселост. Това е така не само у нас, но и в цялото европейско пространство. В Западна Европа в седмицата преди поста обикновено са дните на карнавала, който от Средновековието се е утвърдил като основен форум за народната култура. Това е време за кратко освобождаване от установения от църквата и институциите ред. Тогава отпадат всички норми, условности и забрани, които в останалата част от годината определят ритъма и правилата на живота. Хора от различни социални групи и възрасти за няколко дни през годината стават равни и близки в един преобърнат свят, който сами пресъздават. По улиците тръгват пародийни шествия с шутове, маскирани като папи, епископи, крале, графове и представят различни, не всякога благопристойни житейски сцени. Всички танцуват и пеят. Цвърчат скари, на които се пекат наденици и всякакви меса, лее се вино и бира в изобилие. Нещо подобно се случва и с кукерския цар. След обредното „заораване“ и „засяване“ с впрегнати в рало кукери той бива символически убит от тях, за да възкръсне отново. Корените на този обичай етнолозите откриват в култа към Дионис от тракийската древност, а като цяло етнографската близост между пролетните празници у различните европейски народи се таи в техния общ индоевропейски произход. ♦